

Krešimir Katušić

Slobodni umjetnik, Hrvatska

Inteligentno prevladavanje stanja / Svijest o jedinstvu

Sažetak

Tekst propituje mogućnost jedinstvenog puta filozofije, religije, umjetnosti i znanosti u okvirima žive kulture. Jezik i pismo mediji su koji usmjeravaju duhovna nastojanja. S jedne strane je tehnoznanstveni svijet koji traži operativnost, dok je s druge strane traganje za jezikom kojim se može prodrijeti do istinskog ljudskog postojanja. U tom procesu iskustvo se pokazuje ključnim rezultatom suradnje ruke i mozga.

Tehnoznanstvenom svijetu informacija i pokušaja zadržavanja postojećih odnosa u društvima suprotstavlja se utopijska ideja ljudske zajednice. Takovu pravednu, humanu zajednicu može ostvariti samo biće kojemu je dano da je sanja, misli, nastoji manifestirati. Inteligencija i intuicija te dobra volja kao slobodna volja, alati su kojima je moguće ostvariti idealno, tj. ono moguće, pravedno.

Biti otvoren je proces povratne veze, eliptične izmjene energija, stalnog vrtloženja. Živjeti u idealnoj zajednici jest slobodna izmjena energije i vibracija s težnjom k ravnoteži. Utopija je ideja koja čeka ostvarenje, a filozofski koncept ideje Jedinstva vrijedan je vježbanja, suživota.

Ključne riječi: Heidegger, metafizika, utopija, bitak, kultura, slobodna volja, tehnoznanstveni svijet.

U Kozmosu već od početka vremena događa težnja k ravnoteži između pokrenutih energija. Nastankom sunčevog sustava isto se zbiva u razvoju planeta, potom u prirodi Planeta Zemlje. Kao što nastaje pokret vjetra miješanjem hladnog i toplog zraka, raznolike pokrenutosti događaju se pri spajanju raznih energija. Energije se stvaraju i pokreću djelovanjem bića i pojava koje su nam poznate, ali i onih nepoznatih, a bića su po razlici i biće po jednoti. U čovjekovom svijetu ravnoteži se teži u svakom trenutku njegove Povijesti. Oživljene energije kroz forme koje čovjek stvara pojavljuju se, plešu/miješaju, polako razgrađuju i prelaze u nove forme kao i sve u Univerzumu.¹⁰⁷ Oživljene energije mogu se silom zadržavati i tako narušavati ravnotežu zakona života, njegovu dinamiku. Dinamika pokreta omogućuje ravnotežu kretanja. Kada forme koje je čovjek načinio više ne služe svrsi, one se razgrađuju.

Ako se filozofija, religija, politika, umjetnost, znanost/tehnologija ne kreću zajedno i svrsishodno u živoj Kulturi, tada se one razjedinjuju i sukobljavaju kako bi se ponovno uravnotežile. Čovjek mišljenjem traži i stvara koncepte kao buduće događaje, kako to tumače Deleuze i Guattari u svojoj knjizi Što je filozofija.¹⁰⁸ Koncepti se razvijaju i nadopunjuju, živo se razvijaju jer podliježu provjeri povijesnog vremena. Ipak, koncepti nastaju kao posljedica ideja koje bi isto mogle biti koncepti. One ideje koje se opetovano ponavljaju i razvijaju zbog svoje korisnosti za individuu i zajednicu, potvrđuju svoje iskonsko, smisleno postojanje. Tako svaka ideja kao i koncept stoje u potencijalu i upravo zato jer su u potencijalu oni su ovdje da ih se dohvati. Ako intuitivno, inteligentno slutimo, a tako nam je jer promatramo veće koncepte koje nismo mi stvorili već smo dio istih, istog šireg koncepta, Univerzuma, dolazimo do logičkih, analognih zaključaka. Ako smo jednom postojali manje svjesni sebe, ali jedinstveni po konceptu, sada nam je omogućeno da drugim sredstvima, a slobodnom nam danom voljom, uvidimo postojanje jedinstva.

Avantura Povijesti

Što, između ostalog, zasigurno određuje čovjeka kao biće u iskonskom postavu? Njegovo mjesto bivanja, Planet Zemlja, vrtjom oko svoje osi oko Sunca omogućuje dan pod sunčevom svjetlošću i noć. Biće koje smo nazvali čovjekom, kao i neka druga bića na planetu Zemlji spava kako bi nadoknadilo izgublenu energiju i to većinom čini tokom noći. Dani koje je ljudsko biće proživjelo odlaze u memoriju koja blijedi. Iskustvo svoga svjesnog bivanja on usmeno i pismeno prenosi kroz naraštaje. To znanje je ono o stanju i smislu bivanja u otvorenosti prema bitku i u bitku. Takovo znanje lako se gubi ako se ne živi i obnavlja kroz autentično iskustvo. Iskonski bitak bića izvorno ne može biti izgubljen, već samo nedoživljen zbog postava, tubitka koji čovjek stvara u vremenu,

¹⁰⁷ Empedoklo kaže da ne postoji rođenje ničega, nego miješanje elemenata i njihovo rastavljanje; ovako naime piše u prvoj knjizi O prirodi: "Nešto ću drugo ti reći: od svega što smrtno postoji nit se što rađa, a nit se u pogubnoj svršava smrti, već se to samo miješa i smiješano rastavlja opet. Jedino to se kod ljudi označava riječju rođenje." Diels, H. *Predsokratovci I. dio*, Naprijed, Zagreb, 1983.

¹⁰⁸ „Koncept je kontura, konfiguracija, konstelacija budućeg događaja. Zbog toga koncepti punopravno pripadaju filozofiji, jer ona ih kreira i nikad ih ne prestaje kreirati.“, Deleuze i Guattari, *Što je filozofija?*, Sandorf & Mizantrop, Zagreb, 2017. , str. 29.

a u otklonu je od iskonskog bitka. Vrijeme čovjekove avanture vraćanja k otvorenosti je njegova Povijest. Osim simbola kojim usmjerava duhovna nastojanja, za komunikaciju kao prijenos znanja on koristi jezik i pismo.

Jezik kazivanja

Korisnost jezika kao medija komunikacije očituje se u bilo kojem postavu čovjekova svijeta. Kao medij otvoren čovjekovom inteligencijom u njegovoj mogućnosti kazivanja o bivanju kao življenom bitku u smislu stjecanja duhovnog iskustva, on postaje živo tijelo, prijenosnik. Gubitkom čovjekove uronjenosti u bitak, izgovorene riječi gube snagu onoga o čemu bi trebale svjedočiti, a govor postaje glasanje bez komunikacije o bitnome u bitnome, komunikacija kao brzi prijenos informacija u trenutnom postavu interesa, izmjene moći, čovjekove egzistencije u povijesno vremenskoj danoj zajednici.

Ovisno o postavu svijeta mijenja se i jezik.

U tehnoznanstvenom postavu u jezik ulaze riječi koje označuju proces razvoja stroja te njegovo povezivanje sa čovjekom.¹⁰⁹

Dakle, predstoji nam naučiti kako jezik koristiti za kazivanje o bitku. Takovo znanje nigdje ne možemo steći do u potrazi za samim sobom.

Moguće je misliti o onome što nije iskustveno zadobiveno na temelju usporedbe informacija, ali misliti na temelju iskustva je mišljenje o biti stvari. Mišljenje je moguće na temelju logičkog slijeda, izgradnje mišljenja usporedbom onoga što već postoji, stvaranjem koncepata. Stvari, pojmovi, bića koja postoje, samo su varijante manifestacija ideja. Ideja kao princip i mogućnost je sama bit koja varira formom u manifestaciji. Kada govorimo o principima koji se očituju te ih vidimo ili naslućujemo kao logične, vrijeme i povijesni trenutak za nas nije misterij. Misterij je moći nešto napraviti, bit kao ideju ostvariti u formi. Utoliko je rad omogućio i postav tehnoznanstvenog svijeta te je tehničke procese stroja kao i psihičke procese čovjeka potrebno poznavati kako bi postali svjesni stvarne moći, uloge tog postava i čovjeka u njemu. Jer stroj koji pomaže čovjeku nije isto što i čovjek koji služi razvoju stroja i spaja se s njime. Takav složeni proces zahtijeva više koncentracije i pažnje na bitno.

No vratimo se na rad kao kreativan proces kroz koji se zrcalimo, ogledamo, rastemo, osvještavamo. Bazični kreativni proces koji nam je dan rođenjem je povratna razvojna veza između ruke i mozga koja omogućuje učenje i stjecanje iskustva.¹¹⁰

¹⁰⁹ Žarko Paić u svojoj knjizi Tehnosfera i, objašnjava pojavljivanje jezika u svoja dva načina bitka; kao mitopoetskog kazivanja i komunikacije informacijama o tehničkom procesu povezivanja čovjeka i stroja. Žarko Paić, Tehnosfera I, Sandorf & Mizantrop, Zagreb, 2018. Str.32.

¹¹⁰ „Kreacija se događa u vremenu/prostoru, a komunikacija između ruku i mozga je konkretna i direktna. Danas, posredstvom tehničkih aparata, računala, koristimo aplikacije i programe kao alatne posrednike koji nam pomažu kod bržeg rješavanja određenog tipa problema ili zadatka te omogućavaju prenošenje zapisane informacije elektronskim

Nastojanje oko manifestiranja ideje neće ostati na mišljenju i možebitno dovesti do frustracije, već će dovesti do mogućnosti kazivanja o procesu. Kazivanje o tom procesu kroz jezik zvoniti će autentično istinito. Takav govor kao korisno svjedočenje biti će inicijacija za onoga koji sluša i ima volju da ponovi proces. Ponavljanje procesa dovesti će do iskustva samo ako se djeluje iskreno i autentično. Ako rezultat nije uspješan u smislu da učinjeno ne odgovara onome što se željelo postići, imati ćemo iskustvo pogreške. Znati ćemo bar kako pokušati na drugi način jer naše biće još nije bilo otvoreno/spremno kako bi iznjedrilo bit ideje. I nema tu ničega nepoznatoga u hodu pokušaj/pogreška/ostvarenje jer smisao je koračati ka otvaranju individualnog bića bitku koji nije kratkotrajan proces. To je evolucija, ples bića kroz ideje i formu, ples energija i vibracija. Živjeti utopljen kao biće u bitak nije imati volju za moć kao vrijednost. Moć kao otvorenost i sposobnost za manifestiranje ideja, bitak bića, dolazi neposredno. Nema žudnje niti duhovne karijere. Moć se kao utopljenost u bitak diše u ritmovima, energija vibrira kao dio velikog događanja. I to bi tada moglo biti Dobro.¹¹¹ Utoliko je to Misterij Dobra.

Nadosjetilno kao odmaknuto ili bitak bića kao prisutnost

Ono nadosjetilno je ideja u potencijalu. Varijacije u obliku/formi manifestacije ideje ne utječu na varijacije u biti ideje. Bit ideje ostaje nepromijenjena. Formu osjećamo, bit ideje naslućujemo logički, intuitivnim umom. Forma/oblik pripada materijalnom, vidljivom svijetu te stoga svijetu koji doživljavamo osjetilima. Intuitivni Um može dohvatiti ono nadosjetilno. No intuitivni um će zapaženo tumačiti jednostavno, simbolički, dok će racionalni um željeti dovesti prepoznavanje do najsitnijih detalja, mjerenja i imenovanja.

U raščlanjivanu, imenovanju i objašnjavanju svijeta kojega racionalni um želi pojmiti, kako bi ga definirao i zavladao njime, moguće je razlomiti svaki segment onoga što nazivamo Jedno.¹¹²

putem, posredstvom aparata. Kao prvo, programi i aplikacije nalaze se u virtualnom prostoru mreže elektroničkih aparata. Aplikacija ima svoje alate, podatke, znanje i algoritme o određenom području. Ako uzmemo za primjer 3D modeliranje u nekom programu, u trenutku kada se postavte točke na ekran, algoritam sam dalje crta. Povratna razvojna veza između ruke i mozga u ovom slučaju nestaje, a svaki sljedeći korak raditi će se s manjom pažnjom negoli da se sve crta na papiru, griješi, ispravlja greška, a završni rad biva kraj procesa stjecanja iskustva građenja prostora na dvodimenzionalnom formatu. Iskustvo procesa ruka/mozak lakše će prepoznati odnose u prostoru tog projekta kada bude realiziran kao realni trodimenzionalni objekt, recimo, kuća.“, Katusić K. „Prostor aktivne imaginacije/intuicije“, In Medias Res, 2023, Str. 3753 - 3766.

111 „Sam Platon osvjetljuje bivstvo „ideje“, iz najviše ideje, ideje „Dobrog“. Za Grke je pak dobro ono što čini valjanim za nešto. Ideje kao bitak čine biće valjanim za to da bude ono što je vidljivo, dakle prisutno, a to znači grčki: neko biće. Ono biti ima od tada u svoj metafizički karakter „uvjeta mogućnosti“. Tom je karakteru bitka Kant transcendentalnom odredbom bitka kao predmetnosti (objektnosti) dao jedno „subjektno“ iztumačenje. Nietzsche je te „uvjete mogućnosti“ iz subjektnosti volje za moći pojmiio kao „vrijednosti“. Samo, Platonov pojam „Dobrog“ ne sadrži vrijednosnu misao. „Ideje“ Platonove nijesu vrijednosti; jer, bitak bića nije još nabačen kao volja za moći. Međutim, Nietzsche iz svoje metafizičke temeljne pozicije može platoničko izlaganje bića, ideje, a time ono Nadosjetilno, tumačiti kao „vrijednosti“. Martin Heidegger, Nietzscheova metafizika, Visovac, Zagreb, 1994., str. 35.

112 „Jer, mnoštvo ne može postojati a da ne postoji Jedno od koga (mnoštvo potiče) i u kome (jeste), ili uopšte neko jedno koje je po broju ispred svega ostalog“, Plotin, Eneade V, Biblioteka Kristali, Niro, Književne novine, Beograd, 1984., str. 68.

Racionalni um je jedan od alata spoznaje čovjeka. Onaj koji racionalni um koristi kao jedini i primarni alat želi biti siguran, no ipak pada u nesigurnost upravo zbog stalne želje za sigurnošću. Tada upadamo u vrtloženje;

Nesigurna pozicija teži ka sigurnosti. U nesigurnu poziciju lako se uvlači strah. Strah traži obranu/napad iz opreza. Strah donosi predostrožna rasuđivanja. Strah želi opravdati motiv svoga djelovanje i označiti razlog djelovanja. Strah će racionalno dokazati svaku pojedinost. Strah zaustavlja disanje, ubrzava ritmove i zaustavlja otvorenost. Strah je Smrt za bitak bića. Strah je odmaknutost. Nadosjetilno kao odmaknuto može potaknuti djelovanje iz straha. Djelovanje iz straha je nesvjesno djelovanje koje stvara nesvjesne posljedice. Nesvjesne posljedice se šire kao val memorije zapisane u psihi i tijelu. Negativna memorija koči otvorenost bića i vrti se ciklično kao i sve drugo.

Ipak; negativna memorija suočena s bićem u stanju otvorenosti gubi svoju snagu jer se ne prenosi. Subjekt u strahu nalazi se u prijelomnom trenutku da zauzme čvrsti stav u svojoj lažnoj sigurnosti/strahu ili da se počne pitati i polako otvarati vlastitoj promjeni. Tada se strah polako transformira i nestaje. Strah tada više nije hrana koja pokreće biće, a racionalni um se može stišati. Intuitivni um naslućuje i prepoznaje bit procesa koji se prošao. Smisao se budi i započinje proces otvaranja bića. Proces dolaženja ka sve većoj Prisutnosti.

Toj mogućnosti spasonosnog obrata dovela je vlastita iskra/potencijal otvaranja koje individua krije u sebi i dar/blagoslov drugoga u stanju otvorenosti.

Mislimo u potrazi za onime što je izgubljeno/nadolazeće/oduvijek prisutno

Učenje o bitku i biću kao prvim pitanjima metafizike nasljeđujemo od starih Grka, napose Parmenida i Platona koje Heidegger kroz svoju filozofiju u 20.st nastoji raščistiti i dovesti do bitnog i prvotnog tumačenja.

Kod Parmenida kao i kod ostalih predsokratovaca nailazimo na, po današnjem stavu, dogmatsko neznanstveno tumačenje, dok je ono u svojoj biti aksiomatsko (grč. aksioma) te stoga dostojno, evidentno. Ono što je evidentno takvo je jer se kao takovo prikazuje i zamjećuje. Zamjećuje se ono što je sviješću zahvaćeno i umom dohvaćeno, a kod predsokratovaca simbolički, pjesnički kazivano. Utoliko kao takovo kazivanje ne sužuje i zarobljava egzaktnim racionaliziranjem, već otvara prostor za dubinsku simboličku spoznaju, mogućnost analognog povezivanja, prisutnost. Takovo kazivanje upućuje na veću uronjenost u bitak te veću otvorenost bivanja individue.

Pitanje naroda Zemlje

Kako je moguće u svakom povijesnom trenutku, bez obzira na trenutni postav i ispoljavanja čovjekovih moći u odnosima unutar zajednice, otvoriti i biti otvoren za iskonski postav u kojemu čovjek sebe nalazi kao jednim od mnogih bića u velikom organizmu života? Kao što su nekada narodi

s razvijenom kulturom imali svijest o važnosti vlastitog puta te se osjećali pozvanima i odabranima, utoliko su imali primat za iznjedrili pojedince povijesnog trenutka, buduće kretanje ili navješćivanje nadolazećeg. Povijesni narod je onaj koji ima svoje nastojanje i svijest o tome. Povijesni narod svojim ozbiljenjem i kulturom daje mogućnost rasta individui. Miješanje kultura danas veće je nego ikada, kao i dostupnost znanja/teorije/simbolike kao baštine svih kultura.¹¹³ Stoga ne možemo više misliti o važnosti jednog naroda ili pojedinca zbog omalovažavanja ili nepoznavanja tuđih kultura, nepoznavanja njihovog simboličkog jezika unutar njihovog kulturnog postava. Pitanje otvorenosti bića za bitak je pitanje čovječjeg naroda planete Zemlje.

Spasonosno mišljenje kao aktivirana memorija iskustva

Ako se poslužimo novovjekovnim Nietzscheovim nabačajem da je bitak bića besciljna volja za moć bez beskonačnog napredovanja te bivanje pokreće volja za moć, a volja za moć je vječni povratak jednakoga radi održavanja bića, tada je trenutni postav tehnologije samo jedna mogućnost ispoljene moći.¹¹⁴ Jedan postav, kako Heidegger naziva takvo ispoljeno stanje, postav je koji omogućuje održavanje volje za moći.¹¹⁵

Iako se svojim postavom tehnologija ispoljava kao jedna oživotvorena moć kojom još nismo ovladali, upravo mrežna povezanost otvara mogućnost onog spasonosnog, neposrednog djelovanja mišljenja.¹¹⁶ Mišljenje u kriznim situacijama može potaknuti na djelovanje/istraživanje. No nije potreba ovladati tehnologijom kao jednom od manifestiranih moći u ovome svijetu, već ovladati samim sobom u smislu osvještavanja. Ovladavanje/osvještavanje nije stavljanje u psihičke granice i lance već proces spoznaje kroz prepoznavanje vlastitih aktualnih energija i potencijala, put ispuštanja, prepoznavanja i napuštanja onoga što smo iskustveno nadišli kao biće koje ima povijest. Takav proces transformacije nesvjesnih u svjesne energije mogao bi rezultirati neposrednim ovladavanjem tehnologijom. Umjetna inteligencija kao aktualno pitanje početkom 21. stoljeća ne bi

113 Terry Eagleton u svojoj knjizi „Ideja kulture“, iščitava uloge modernih i postmodernih ideologija na kulturu, „Ako je postmodernizam univerzalizirani partikularizam, težnja socijalizma jest partikularizirani univerzalizam. Kapitalistički univerzalizam je obavio svoj posao povezavši mnoštvo različitih kultura, premošćujući razlike među njima. Socijalizmu je preostalo da iskoristi prednost te činjenice i uspostavi univerzalnu kulturu upravo na tim razlikama.“, Terry Eagleton, *Ideja kulture*, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, 2002. Str. 97.

114 „Ako je biće kao takovo volja za moći a time vječito bivanje, volja za moći pak zahtijeva bezciljnost i izključuje beskonačno napredovanje k jednom cilju po sebi, ako je ujednao vječito bivanje volje za moći u njezinim mogućim likovima i vladavinskim tvorevinama ograničeno, jer ono ne može biti novo do u beskraj, tad mora biće kao volja za moći u cjelini dopustiti da se ono Jednako vraća, a povratak jednakog mora biti vječit. Taj „Kružni tok“ sadrži „prazakon“ bića u cjelini, ako biće kao takovo jest volja za moći.“, Martin Heidegger, *Nietzscheova metafizika*, Visovac, Zagreb, 1994., str. 47.

115 „Machinaliziranje omogućuje jedno snage-štedeće, tj. ujedino snage-prikupljajuće, svakad svakamo sagledivo svladavanje bića. U njegovo okružje pripadaju i „znanstva“. Ona ne samo zadržavaju svoju „vrijednost“, ne samo dobivaju također jednu novu „vrijednost“. Štoviše, ona su sad po prvi puta sama jedna „vrijednost“. Kao pogonu primjereno i upravljivo iztraživanje sveg bića, ona ovo ustanovljuju i svojim „ustanovljavanjima“ uvjetuju osiguranje obstoja volje za moći.“, Martin Heidegger, *Nietzscheova metafizika*, Visovac, Zagreb, 1994., str. 68.

116 „Čovjek je postavljen, prinuđen i izazvan od jedne moći koja se objavljuje u bistvu tehnike i kojom on sam ne gospodari.“, Razgovor vođen 23.9.1966.u Heideggerovoj kolibi u Todtaubergu, Schwarzwald. Martin Heidegger, *Nietzscheova metafizika*, Visovac, Zagreb, 1994., str.113.

stvarala fantaziju i strah, već bi se koristila kao tehnička pohrana informacija o čovjeku i njegovom svijetu. Funkciju umjetne inteligencije gledalo bi se kao vrstu memorije, a ne kao nadomjestak za voljno iskustveno učenje, razvoj individue. Ta memorija informacija, posredstvom tehničkog aparata, digitalna je knjiga koncepata koja može dati informaciju i potaknuti mišljenje, ali ne može ostvariti formaciju humanog bića. Memorija čovječanstva je golema, a krije se u svijesti i savjesti individua. Ona dolazi iz budućnosti u smislu da postoji kao potencijal i ideja prema kojoj se krećemo.

Istina je da nas spaja mrežni postav komunikacije tehničkim aparatom zbog brzog protoka informacija, moći/novca, no mi odlučujemo koje ćemo informacije potraživati. Bitne informacije mogu biti prepoznate kao logične te potaknuti otvaranje kolektivne memorije i početak procesa formacije individue. Utoliko će mnoge individue vlastitim voljnim naporom ostvariti postojanje zajednice koja će posljedično davati uvjete za potencijalni rast drugih. Stoga, spasonosno mišljenje je ono o smislu pojedinog i cjelini, ljudskom biću, Planeti Zemlji sa svim bićima, suživotu, jedinstvu. Neka to bude put spoznaje, čisti koncept filozofije koja bi imala opravdanje.¹¹⁷

Kultura koja održava otvorenost bića u svijetu

Iako je biće rođenjem krhko, dugo nesposobno za samostalni život, ako kao odrastao čovjek nije dobro pozicionirano, podložno je frustraciji. Pozicioniranost za čovjeka u prvom redu znači da posjeduje njemu jasan smisao postojanja. Ono što Plessner naziva ekscentričnom pozicioniranostu je svijest o sebi i svom središtu, sagledavanju samoga sebe iznutra i izvana, promatranje i zaključivanje, refleksija.¹¹⁸ Životinja ima svoju nišu određenu prirodom i djeluje na planu osjećaja pa utoliko posjeduje praktičnu imaginaciju i inteligenciju, no ne može imati mišljenje o sebi. Čovjek posjeduje racionalni um koji ga dispozicionira te on sebi stvara svijet unutar danog svijeta prirode. Taj svijet je kultura koju čovjek izgrađuje simboličkom imaginacijom i inteligencijom, a svojstvena je samo njemu.¹¹⁹ Ako se kroz kulturu ostvaruje individualni i kolektivni potencijal koji omogućuje dolaženje k otvorenosti bića u bitku, tada je to idealno stanje, humani potencijal. Utoliko racionalni um služi kao jedan od alata spoznavanja, a ne kao primarni, tada simbol zajedno sa riječju upućuje na značenje/stanje. Čovjek vlastitom otvorenostu omogućuje otvorenost za proces u kojemu se nalazi, proces spoznaje sebe i svijeta. Ono što je simptomatično jest da upravo racionalnim umom koji čovjeka dispozicionira iz bitka, nužno moramo uočiti da racionalna spoznaja nije isto što i bivanje u stanju otvorenosti. Bivanje u otvorenosti jest stajanje u istini.¹²⁰ Spoznaja samo otvara mogućnost iskoraka u odlučnost otvaranja.

117 U svojoj knjizi „Što je filozofija?“, Deleuze i Guattari govore o bitnom određenju filozofije u smislu stvaranju čistih koncepata, Deleuze i Guattari, *Što je filozofija?*, Sandorf & Mizantrop, Zagreb, 2017.

118 „Umjetni od prirode, mi živimo samo u onoj mjeri u kojoj provodimo život, činimo sebe onim i kušamo sebe imati kao ono što jesmo“, Helmuth Plessner, *Conditio humana*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 1994., str. 107.

119 Cassirer u svojoj knjizi „Ogled o čovjeku“ zaključuje da životinja ima praktičku imaginaciju i inteligenciju, dok je samo čovjek razvio jedan novi oblik – simboličku imaginaciju i inteligenciju.“ Ernst Cassirer, *Ogled o čovjeku*, Naprijed, Zagreb, 1978., str. 51.

120 „Znati znači moći stajati u istini. Istina je očitovaost bića. Prema tomu, znati je moći stajati u očitovanosti istine, ustrajavati u njoj. Imati puka poznavanja, pa bila ona još kako obuhvatna, nje znanje.“, Martin Heidegger, *Uvođenje u metafiziku*, AGM, Zahreb, 2012., str. 31.

Smisao postojanja kao dolazak u stanje otvorenosti

Misliti život kao proces koji neprestano traje karakteristično je za drevne narode koji su nastojali kroz kulturu održavati stanje otvorenosti bića u bitku. Filozofija, religija, umjetnost i znanost simbolički su manifestirali ideje koje su prepoznali kao one koje se očituju kroz život. Pozicija čovjeka promatrana je iz tradicije od trenutka njegovog odvajanja kao nesvjesnog bića podložnog cikličkom procesu u prirodi. Sviješću o sebi kao odvojenoj jedinci čovjek racionalnim umom uspoređuje, zamjećuje i zaključuje. Dok stvara prve svjesne zajednice da bi održavao zajednički smisao i usmjerenje, on kroz ceremonijalnu simboličku igru ponavlja ono što prepoznaje kao opetovani ciklički proces u prirodi. Zajednica koja želi egzistirati suočena je sa mnogim izazovima, od strane individue u zajednici, drugih zajednica te same prirode. Voljom za egzistencijom on razvija razne vještine koje mu koriste za život, razvija svoje moći. Kao povijesno biće koje uči o sebi i svijetu čineći pogreške, stvara posljedice, ali i mogućnosti rasta kroz neponavljanje istih.¹²¹ Posljedice kao energije žive i nastavljaju svoj život dok se ne transformiraju u zajedničke korisne energije.

Previranja

Jedna od ostvarenih moći je tehnoznanstveni postav svijeta. U potrazi za uzrokom, onime što naslućuje, a ne može dokraja spoznati i živjeti, čovjek misli o onome što je malo iznad onoga što jest, misli i uspostavlja metafiziku. Kroz stalna previranja sa samim sobom u odnosu bivati bez straha i planirati te stjecati vještine/moći kako bi se osigurala stabilna budućnost, čovjek je u stalnom previranju, smisao i utjehu traži u filozofiji i religiji, ali u biti razvija moći/vještine, upoznaje zakonitosti bivanja kako bi zagospodario Zemljom i Univerzumom. Kada se moć ispolji do samih granica samouništenja, tek tada čovjek uviđa da bi mogao uništiti nišu o kojoj ovisi njegov život. Tako uči te pokušava popraviti učinjeno, vratiti harmoniju odnosa bića i stvari. To je njegov usud napuštanja moći moćenjem do krajnjih granica opstojnosti života. Tehnologiju koju smo razvili kao posljedicu potrebe za nadmoćnošću, ovladavanju životom, potrebno je staviti na pravu mjeru, ispravan odnos sa bićima i stvarima.¹²² Metafizika koju je preuzela znanost ne može biti opravdanje, već odgovornost.

121 „Skrivenost čovjeka sebi samome kao i njegovim suljudima - homo abscondinus - jest noćna strana njegove otvorenosti prema svijetu. On se nikada ne može posve spoznati u svojim činima - on spoznaje samo svoju sjenu, koja trči pred njim i iza njega zaostaje, otisak, uput na sebe samog. Zbog toga on ima povijest. On je čini i ona čini njega.“, Plessner, *Conditio humana*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 1994. , str. 206.

122 „Ustvari tehnika je prastara. Ona i nije nikakva povijesna posebnost, nego nešto beskrajno općenito jer seže preko čovjeka daleko unatrag u život životinja, i to svih životinja. Tipu života životinja, za razliku od tipa života biljaka, pripadaju slobodna pokretljivost u prostoru, relativna samovolja i neovisnost o svojoj ostaloj prirodi, a s tim i potreba da se pred njom obrani, da vlastitom postojanju dade neki smisao, sadržaj i nadmoćnost. Tehnika je taktika čitavoga života. Ona je unutarnji oblik postupanja u borbi koji je istoznačan sa samim životom.“ Oswald Spengler, *Čovjek i tehnika*, AGM, Zagreb, 2019. Str. 15.

Moć kao otvorenost, ništenje volje za moći

Živjeti u istini je stajati nag u Svijetu, a to je moć nad sobom, a ne nad svijetom. To je moć koja uspostavlja ravnotežu između danog i željenog. To je moć koja ništi volju za moć i uspostavlja stanje otvorenosti bića u iskonskom postavu bitka. To je moć koja postavlja biće u njegovu stvarnu poziciju/potencijal, bivanje u svrhovitom procesu. Građanin svijeta koji je ujedno širok i skroman može djelovati kao humana jedinka nadilazeći vlastita ograničenja. Strasti koje bi štetile drugome mogu se kvalitetno transformirati u korisne energije koje su dobre za individuu i zajednicu. Naći vlastito mjesto u svijetu pozicija je koja omogućuje balans i harmonizira pojedinca i zajednicu. Utoliko takovo idealno stanje jest utopijsko i vazda može biti sanjano ukoliko nije ostvareno. Idealna zajednica jest harmonizirana zajednica gdje uravnoteženo stanje ne stvara potrebu za individualnim moćenjem.

Idealna zajednica ili ostvareno mjesto ideje Utopije kao ne- mjesta

Frederic Jameson u svom eseju *Politika utopije* lucidno zaključuje - potreba za utopijom se javlja kod suspenzije političkoga.¹²³ Kada se u političkim institucijama predugo održava nepromijenjeno stanje s negativnim posljedicama po zajednicu, javljaju se utopističke ideje. Pravi utopista eliminira ne-mjesto u značenju riječi utopija i opominje - okrenimo se realizaciji.¹²⁴ Zajednica u kojoj svatko ima svoje mjesto omogućava rast individue kroz razvoj njezinih potencijala. Potencijal omogućuje proširenje bića do vlastitih granica. Pravda je u utopijskoj zajednici posljedica harmonične uređenosti cjeline. Pojedinaac ne nalazi sebe subjektom odvojenim od zajednice koja živi kao pulsirajući organizam. Ritam zajednice omogućuje očaranost životom.¹²⁵ Smislenost je nešto što se ne propitkuje u Utopijskoj zajednici već sluti, osjeća i živi. Stanje entuzijazma omogućuje radosnu žrtvu koja nije posljedica samokažnjavanja, duhovne igre ili karijerizma, već sloboda djelovanja s radosnom voljom i svrsishodnim smislom, sudjelovanje, doprinos onim najboljim od sebe. Svaka individua u utopijskoj zajednici je autentična jer živi u istini i za istinu u iskonskom postavu bitka.

123 Frederic Jameson, *Politika Utopije*, Utopije: politike i strategije ne – mjesta, uredili Leonardo Kovačević i Ozren Pupovac, Udruga Bijeli val, Zagreb, svibanj 2023.

124 Jacques Ranciere, Smisao i upotrebe utopije, Utopije: politike i strategije ne – mjesta, uredili Leonardo Kovačević i Ozren Pupovac, Udruga Bijeli val, Zagreb, svibanj 2023., str.112/113.

125 Jacques Ranciere, Smisao i upotrebe utopije, Utopije: politike i strategije ne – mjesta, uredili Leonardo Kovačević i Ozren Pupovac, Udruga Bijeli val, Zagreb, svibanj 2023., str.118.

Vježbanje idealne zajednice

Pisanje kao prostor slobode uhodana je i osviještena praksa suvremenih mislilaca, no i tu je potrebna vježba. Misli je potrebno posložiti sa smislom i staviti u kontekst, ostvariti koncept, biti suvremen, a arhaičan, doticati bitno u povijesnom trenutku.¹²⁶ Bitno mišljenje može potaknuti ideje i djelovanje. Ipak, da bi se dobilo iskustvo, nužno je djelovati, ostvarivati, nastojati.

U današnjem tehno-znanstvenom premreženom svijetu informacije putuju i dijele se trenutačno. Misao kao informacija otvara prostor razvoju ideje koja ipak, da bi se mogla ostvariti, a biti kvaliteta za individuu i zajednicu, može biti jedino arhaična, tj. dirati u bit bitka. Za razvoj ideje potreban je napor i inteligencija koja je dana humanom biću te ono kao tako pozicionirano može ostvarivati vlastiti potencijal, humani potencijal.

Stoga, utopijsko mišljenje nije ništa doli naslućivanje mogućeg, pravednog odnosa među bićima i stvarima koji omogućuje rast humanom biću. Takovu pravednu, humanu zajednicu može ostvariti samo biće kojemu je dano da je sanja, misli, nastoji manifestirati. Inteligencija i intuicija te dobra volja kao slobodna volja, alati su kojima je moguće ostvariti idealno, tj. ono moguće, pravedno.

Kao i smisljeno pisanje, pravedno disanje zajednice moguće je ostvariti jedino vježbom.

Zaborav jedinstva i inteligentno prisjećanje

Svaka vrsta živih bića u prirodi odlikuje se nekom vrstom zajedničke biti, nečim što sve pripadnike vrste objedinjuje. To mogu biti fizičke sposobnosti, egzistencijalne potrebe, potencijali koji su ugrađeni kao mogućnosti razvoja. Čovjek ima svoju kulturu koja može formom varirati, ali u samoj biti je ista. Misli koje se ostvaruju riječju, pismom, arhitekturom i umjetnošću nastoje smisljeno oblikovati geometriju čovjekovog kretanja, podariti mu mjesto i svrhu. Takve ideje se prepoznaju kao moguće i korisne za čovjeka kao individuu i zajednicu ljudi. Alati koji su nam dani rođenjem i razvojem u zajednici - živo tijelo, emocije, racionalni um, inteligencija, zajednički su svima na Planeti Zemlji. Mogućnost razvoja humanog bića koje je ovdje i brine za svoje podarena je svima.¹²⁷ Svjesnost o zajedničkom bratskom putu i svrsi briše sve nebitne razlike nastale egocentričnim poimanjem života kroz povijest. Svjesnost o Jedinstvu može otvoriti prostor za promjenu, a racionalni um koji je napravio razliku i razjedinio da bi objasnio treba biti podvrgnut inteligentnom sabiranju ka bitnome, zajedničkom, pravednom bivanju, objektivnijem mišljenju i životu.

Težnja ka mirnom suživotu težnja je svakog građanina svijeta svjesnog mogućeg humanog jedinstva. Takovo jedinstvo moguće je misliti jedino kao pravednu zajednicu. Misao o mogućem ostvariti će se vježbom, suživotom s drugim i drugačijim. To je početak stvaranja mjesta, Utopiji kao ne-mjestu.

¹²⁶ „Suvremenost se zapravo, upisuje u sadašnjost tako da je označava prije svega kao arhaičnu i jedino onaj koji u najmodernijem i najrecentnijem percipira indekse i signature arhaičnog može biti suvremen...“ Giorgio Agamben, Goloća, Meandarmedia, Zagreb, 2003., str.28.

¹²⁷ Bitak doživljavao kao Prisutnost za Grke je biti ovdje i brinuti kako to izvodi Heidegger u svom dijelu, Bitak vrijeme, Martin Heidegger, Bitak i Vrijeme, Naprijed, Zagreb, 1985.

Čovjek kao povijesno biće na putu otvorenosti i svijesti o jedinstvu

Ako stoji da je povijest određena iz budućnosti, a bitak kao manifestiranje ideja to omogućuje, nužno je biti otvoren za bitak.¹²⁸

U sebi uspravljeno stajanje, održavanje tog stajanja, Grci razumiju kao bitak. Mogli bismo reći da se radi o nastojanju, Heidegger upućuje da je bitak za Grke ustvari Prisutnost. Držanje sebe, obuzdavanje, imanje sebe u stalnom držanju sebe polazeći od granice, bitak je bića. Platon Bitak tumači kao Ideju. Dakle, imati ideju o sebi kao biću određenog potencijala, a dijelom svekolikog bića, držanje je sebe u granicama humanog djelovanja. Smisao povijesti je dolazak k otvorenosti bića i bitka .

Biti otvoren je proces povratne veze, eliptične izmjene energija, stalnog vrtloženja. Živjeti u idealnoj zajednici jest slobodna izmjena energije i vibracija s težnjom k ravnoteži. Utopija je ideja koja čeka ostvarenje, a filozofski koncept ideje Jedinstva vrijedan je vježbanja, suživota.

Literatura:

Agamben, Giorgio, *Goloća*, Meandarmedia, Zagreb, 2003.

Cassirer, Ernst, *Ogled o čovjeku*, Naprijed, Zagreb, 1978.

Deleuze i Guattari, *Što je filozofija?*, Sandorf & Mizantrop, Zagreb, 2017.

Diels, H. *Predsokratovci I. dio*, Naprijed, Zagreb, 1983.

Eagleton, Terry, *Ideja kulture*, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb 2002.

Heidegger, Martin, *Bitak i Vrijeme*, Naprijed, Zagreb, 1985.

Heidegger, Martin, *Nietzscheova metafizika*, Visovac, Zagreb 1994.

Heidegger, Martin, *Uvođenje u metafiziku*, AGM, Zahreb, 2012.

Jameson, Frederic, *Politika Utopije u Utopije: politike i strategije ne – mjesta*, uredili Leonardo Kovačević i Ozren Pupovac, Udruga Bijeli val, Zagreb, svibanj 2023.

Katušić Krešimir, „Prostor aktivne imaginacije/intuicije“, *In Medias Res*, 2023, str. 3753 - 3766

Paić, Žarko, *Tehnosfera I*, Sandorf & Mizantrop, Zagreb 2018.

Plessner, Helmuth, *Conditio humana*, Nakladni zavod Globus, Zagreb 1994.

Plotin, *Eneade V*, Biblioteka Kristali, Niro, Književne novine, Beograd 1984.

¹²⁸ „Ali povijest nije, i pogotovo nije, ono puko današnje, što se također nikada ne zbiva, već uvijek samo „prolazi“ nastupa i odlazi. Povijest kao zbivanje je iz budućnosti određeno djelovanje i trpljenje, koja preuzima ono bilo i prodire u sadašnjost“, Martin Heidegger, *Uvođenje u metafiziku*, AGM, Zahreb, 2012., str. 55.

Ranciere, Jacques, *Smisao i upotrebe utopije u Utopije: politike i strategije ne – mjesta*, uredili Leonardo Kovačević i Ozren Pupovac, Udruga Bijeli val, Zagreb 2023.

Spengler, Oswald, *Čovjek i tehnika*, AGM, Zagreb 2019.

Intelligent Overcoming Conditions / Unity Awareness

Abstract

The text questions the possibility of a unique path of philosophy, religion, art and science within the framework of living culture. Language and writing are media that direct spiritual efforts. On one side is the techno-scientific world that seeks operability, while on the other side is the search for a language that can penetrate to true human existence. In this process, experience turns out to be the key result of the cooperation of hand and brain.

The technoscientific world of information and attempts to maintain existing relationships in societies is opposed by the utopian idea of human community. Such a just, humane community can only be realized by a being who is given the power to dream, think, and strive to manifest it. Intelligence and intuition, and good will as free will, are tools with which it is possible to achieve the ideal, i.e. what is possible, just.

Being open is a process of feedback, elliptical exchange of energies, constant swirling. Living in an ideal community is a free exchange of energy and vibrations with a tendency towards balance. Utopia is an idea waiting to be realized, and the philosophical concept of the idea of Unity is worth practicing, living together.

Key words: *Heidegger, metaphysics, utopia, being, culture, free will, technoscientific world.*

This journal is open access and this work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.